

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

1) *Архивски фондови*

- Архив Војноисторијског института, Београд;
- Архив Института за проучавање радничког покрета народа Југославије, Београд;
- Државни архив СФРЈ, Београд;
- Архив Завода за прикупљање и обраду развоја радничког покрета СР Србије, Београд;
- Историјски архив Београд;
- Музеј Београда;
- Музеј еоцијалистичке револуције САП Војводине, Нови Сад;
- Музеј Срема^ Сремска Митровица.

2) *Објављена грађа*

- Зборници докумената и података о народноослободилачком рату југословенских народа у издању Војноисторијског института Београд: том II; том I, књига 1, 2, 6, 8, 10, 17; том IV, књига 14, 15, 16, 17, 18;
- Библиографија издања у народноослободилачком рату 1941—1945, Војноисторијски институт, Београд, 1964;
- Стања народноослободилачке борбе у Војводини, грађа за библиографију, Нови Сад, 1962. године;

- Јубиларна фототипска издања: „Слободна Војводина“, „Наша борба“, „Истина“, „Глас омладине“, „Војвођанка у борби“, Нови Сад, 1962—1963;
- Војводина у борби, Албум, СУБ НОР Војводине, Нови Сад, 1963;
- Саопштења о злочинима окупатора и њихових помагача у Војводини (Срем, Бачка и Барања, Банат) Нови Сад;
- Лабл Арпад., Социјалистички покрет у Војводини (1890—1919) — документи, Нови Сад, 1953;
- Раденић Андрија, „Документи о социјалистичком покрету у Срему 1894—1908“, Нови Сад, 1955;
- Демографска статистика становништва Војводине, попис 31. марта 1931.

3) Мемоари и дневници

- Веселин Јован „Сви смо ми једна партија“, Нови Сад, 1971;
- Зоркић Сретенија „Диверзија у Срему“, Нови Сад, 1952;
- Домац Пашко „Бегство са робије“, Београд, 1951;
- Ромац Пашко, „Борбе“, Нови Сад, 1961;
- Петнаест војвођанских бригада, Нови Сад, 1953;
- Чолаковић Родољуб, „Записи из ослободилачког рата“, књига 1—5, Сарајево, 1946—1948;
- Ратна сећања активиста јушловенског револуционарног радничког покрета 1941—1945, књига 1—4, Београд, 1961;
- Војводина у борби, Нови Сад, 1951;
- Сећања команданата војвођанских бригада, Нови Сад, 1975;
- Симић Драган, „Дрино водо“, Београд, 1963;
- Нађ Душанка, „Кад су Сремци кренули“, Нови Сад, 1964;

- Ратни дневник немачке Врховне команде, књига IV, превод у Војноисторијском институту, Београд;
- Ерих Смит Рихтберг, „Завршне борбе на Балкану“, превод у Војноисторијском институту, Београд;
- Изјаве и сећања бораца и руководиоца 2. војвођанске бригаде.

4) *Хропика, прегледн, монографије, хронологије*

- АтанацкоЕић Жарко, „Војводина у борби 1941—1945“, Нови Сад, 1950;
- Атанацковић Жарко, „Земун и околина у рату и револуцији“, Београд, 1962;
- Атанацковић Жарко, „Срем у народноослободилачком рату и социјалистичкој еволуцији“, Београд, 1968;
- Атанацковић Жарко, „Војвођански пролетери“, Београд 1970;
- Београдска операција, Београд, 1964;
- Вишњић Петар, „Операције за ослобођење Србије 1944“, Београд, 1972;
- Грујић Периша, „Шеснаеста Еојвођанска дивизија“, Београд 1950;
- Ђонлагић Ахмет, Атанацковић Жарко, Пленча Душан, „Југославија У другом светском рату“, Београд 1967;
- Завршне операције за ослобођење Југославије 1944—1945; Београд, 1957;
- Лагатор Шпиро, „4. војвођанска бригада“, Београд, 1973;
- Мали Сава, „Сасани у борби“, Нови Сад 1953;
- Матовић Иво, „Повратак ратника“, Београд, 1968;
- Морача Перо, „Историја Савеза комуниста Југославије“, кратак преглед, Београд, 1966;
- Ослободилачки рат народа Југославије 1941—1945, књига 1 и 2, Београд 1963. и 1965;
- Петовар Руди, „Шеста пролетерска и источнобосанска бригада“, Београд, 1951;

- Поповић Душан, „Срби у Војводини“, књига 1—3, Нови Сад, 1957;
- Савић Срета, „Срем у народноослободилачкој борби“, Београд, 1963;
- Савић Срета, „51. војвођанска дивизија“, Београд, 1974;
- Србија у рату и револуцији 1941—1945, Београд, 1976;
- Станојевић Станоје, „Народна енциклопедија“, књига 1—4, Загреб, 1929;
- Хронологија ослободилачке борбе народа Југославије 1941—1945, Београд 1964.

5) *Чланци, расправе, фелџони*

- Атанацковић Жарко, „Борбена дејства у Срему у јесен 1943. године“, Војни гласник XX-12, 1966;
- Атанацковић Жарко, „Дејства јединица НОВ и ПОЈ у Срему у лето 1944“, Војноисторијски гласник X, 5, 1959;
- Атанацковић Жарко, „Окупација Војводине и стање после окупације“, Војноисторијски гласник 2—3/1963;
- Атанацковић Жарко, „Припреме за устанак у Војводини и прве борбе у 1941. године“, Војноисторијски гласник 4, 1956;
- Атанацковић Жарко, „Устанак у Банату (1941—1942)“, Архивски алманат 1, 1958;
- Бакић Александар, „Борбе 2. бригаде 16. дивизије за село Мославину“, Војноисторијски гласник 2—3, 1956;
- Ивановић Ђока, „О снабдевању у НО рату“, Војно дело 12, 1956;
- Јанковић Блажо, „Инжињерија у НО рату“, Војно дело 12, 1956;
- Панић Радован, „Друга војвођанска у нападу на Кладањ“, Сремске новине, 1957.

САДРЖАЈ

	Страна
ПРЕДГОВОР — — — — —	5

УВОД

ВОЈВОДИНА — СЛОЖЕНО ГЕОПОЛИТИЧКО И СТРАТЕГИЈСКО ПОДРУЧЈЕ — — — —	17
1. На ветрометини ратних бура и људских миграција од своје најраније историје — — — —	17
2. У другом светском рату специфично подручје Нанге земље — — — — —	19
3. Неравномерни развој ослободилачке борбе у Војводини у 1941. години — — — — —	26
4. Срем — жариште ослободилачке борбе у Војводини и у Југославији — — — — —	30
5. Долазак 6. источнобосанске НОУ бригаде у Срем и пребацивање главнине војвођанских јединица у источну Б-осну — — — — —	34
6. Први сукоби Војвођана са четницима, Немцима, усташама и домобранима у источној Босни — —	39

Г л а в а I

ФОРМИРАЊЕ 2. ВОЈВОЂАНСКЕ НОУ БРИГАДЕ И ЊЕНЕ ПРВЕ АКЦИЈЕ — — — — —	43
1. Шест војвођанских ударних батал*она у источној Босни — — — — —	45
2. Свечана смотра у Тавни код Брђана под Мајевицом — — — — —	48
3. Војвођанска партизанска тактика и у источној Босни — — — — —	62
— Борбе 2. бригаде у периоду непријатељског потхвата у Семберији и жалбе генерала Иеера —	67
— Нови борци и каравани са храном из Срема —	68
— Борбе у Шековићима и ослобођење Сребренице	70
— Победи код Драгаљевца и Угљевика — — —	74

Г л а в а   П

	Страна
"ЗАЈЕДНО СА ПРОЛЕТЕРИМА — — — — —	75
1. Борбени поздрави и сусрет са пролетерима — —	76
2. Зворник — Кула Град — Змајевац — Снагово — Косовача — — — — — • — — — — —	79
3. Пролетери међу Војвођанима — — — — —	82

Г л а в а   П И

ДЕЈСТВА ДРУГЕ БРИГАДЕ НА МАЈЕВИЦИ, У СЕМБЕ- РИЈИ, НА БИРЧУ И У СРЕМУ У ЛЕТО И ЈЕСЕН 1943 —	87
1. Прихват и обезбеђење рањеника и борбе са 7. СС „Принц Еуген" и 369. легионарском дивизијом —	88
2. У првом нападу на посаду Бијељине — — —	90
3. Комунисти у акцији на јачању морално-политич- ког јединства и борбене способности бригаде — —	92
5. Површинци — Власеница — Цапарде — — —	94
5. У другом нападу на Бијељину и борбе за Тузлу —	100
6. Дејства бригаде у Срему — — — — —	106
— Напад на посаде Брчког и Гуње — — — —	112
— Цар, Цале, Доки, Маца и Миливој пред бун- керима — — — — — 1 —	116
— Борбе са 1. козачком коњичком дивизијом —	117
— Сепикина ударна група — — — — —	119

Г л а в а   П V

-У ЗИМСКИМ ОПЕРАЦИЈАМА 1943/1944. — — — —	122
1. Повратак из Срема у источну Босну и кратак пре- дах 2. војвођанске бригаде — — — — —	125
— У борбама на Мајевици и на обезбеђењу бол- нице 16. дивизије у Тавни — — — — —	126
— Прво бригадно партијско саветовање — — —	129
— Сусретна борба са тенковима — — — — —	132
2. У другој оперативној групи 16. дивизије — — i—	134
— Нова сусретна борба са тенковима — — — —	135
— Вечера у Керовићевој кући — — — — ,—	138
3. У другом нападу на Тузлу — — — — —	139
— Борбе 2. бригаде у рејону Миричине и Босан- ског Петровог Села * — — — — —	140
— Суботар Драго — кововодац и болничар — —	143
4. Дејства бригаде на Требави и у Посавини — —	145

	Страна
— Борбе око Грачанице, Сребреника и Дугих Њива	146
— Митраљесци Иксан и Шарац — — — —	149
— Појава пегавог тифуса у бригади — — — —	151
— Друга бригадна партијска конференција — —	152

Г л а в а V

ДЕЈСТВА БРИГАДЕ НА МАЈЕВИЦИ, БИРЧУ И У СЕМ- БЕРИЈИ У ПРОЛЕЋЕ И ЛЕТО 1944. — — — —	155
1. Формирање 36. војвођанске НОУ дивизије и борбе у пролеће 1944. г — — — — —	156
— Бројно и организационо етање и измене у старешинском саставу 2. бригаде — — — — —	157
— Борбе бригаде око Кораја, Лопара и Теочака —	159
2. У оштрим окршајима са 13. СС „Ханцар дивизијом“ — — — — г — — — — —	161
— Борбе на правцу Брчко — Корај и Бијељина — Углевик — — — — —	165
— Обухватно-обилазни маневри и противнапади бригаде — — — — —	167
— Похвала друга Тита — — — — —	170
3. Први покушај прелаза у Србију — — — — —	171
—< Обимне припреме за прелаз Дрине — — —	172
— Маневар на Бирчу и пробој преко Дрињаче —	173
4. Ослобођење Кладгаа — — — — —	176
Љ. Борбе у време другог покушаја за прелазак у Србију — — — — —	180
— У великом обухватно-обилазном маневру ради помоћи 36. дивизији — — — — —	182
— Невоље интенданта Арцапуле — — — — —	183
6. Партијско-оолитички, војнички и културно-просветни рад у 2. бригади — — — — —	184
7. Офанзива 16. дивизије према Мајевици и Семберији —	190
— Победе 1. и 2. бригаде на Лопарама и Заједницама — — — — —	191
— Дејства у долини Спрече и Криваје — — —	196
8. Формирање Дванаестог војвођанског ударног корпуса — — — — —	198

Г л а в а VI

ВЕЛИКЕ БОРБЕ ЗА ПРЕБАЦИВАЊЕ У СРБИЈУ —	200
1. Борбе 16. и 36. дивизије на Бирчу и у Шековићима и прихват 6. пролетерске дивизије — —	202
— Борбе ва Враници — — — — —	204

	Страна
2. На маршу дугом 800 км кроз Херцеговину и Црну Гору — — — — —	208
— Нова крв на већ крвавим стазама — — —	210
— Масовни хероизам бераца 2. бритде — —	213
— Последњи залогој рањеницима — — — —	218
— У средишту непријатељске операције „Рибецал“	219
— Битка за рањенике и болеснике — — — —	220
— Титова лична брига за Дванаести корпус —	221
3. Од Дурмитора до Дрине — — — — —	222
— У претходници Дванаестог корпуса — — —	224

Г л а в а VII

У ОПЕРАЦИЈАМА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ СРБИЈЕ И БЕОГРАДА — — — — —	227
1. Дејства 2. бригаде од Дрине до Београда — —	229
— Борбе на Повлену, Јабланику и Медведнику —	231
— Договор комуниста у Каменици — — — —	232
— Други батаљон у Каменици и према Ваљеву —	233
— Ослобођење Крупња, Бање Ковиљаче и Лознице	235
— Разбијање четника на Церу и Иверку и ослобођење Лешнице — — — — —	240
— Попуна људством из Србије и Војводине —	243
— У борбама за Шабац и Обреновац — — —	244
2. У београдској операцији — — — — —	248
— Борбе у току подижажења Београду — — —	250
— Обострани распоред наших и непријатељских снага и план напада на Београд — — — —	251
— Чукарица — Мостар — Главна железничка станица — — — — —	253
— Заповест врховног команданта маршала Тита команданту Прве армијске групе НОВЈ — —	260

Г л а в а VIII

У БОРБАМА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ ВОЈВОДИНЕ — —	262
1. Дванаести корпус форсира Саву и ваставља борбе за коначно ослобођење Срема — — — — —	263
— Незаборавни сусрети — — — — —	264
— Ослобођење Руме и Ирига — — — — —	266
2. На дефилеу у ослобођеној Сремској Митровици	270
— Комесар Пјашко је пронашао литературу — —	275
— Борбе на линији Манђелос — Чалма — Дивош	276 <

	Страна
3. Преко Дунава из Срема у Бачку — — — —	278
— Реорганизација и преоружање 2. бригаде — —	280
— Свечана смотра 16. дивизије у Сомбору и подела одликовања — — — — — — — —	281
— Марш из Сомбора кроз Барању и Мађарску и поседање положаја на Драви — — — —	284

Г л а в а IX

ДЕЈСТВА НА ВИРОВИТИЧКОМ И БОЛМАНСКОМ МОСТОБРАНУ — — — — — — — — — —	286
1. Форсирање Драве и у нападу на Мославину — —	288
— Форсирање Драве — први и други напад 2. бригаде на Мославину — — — — — — — —	289
— Трећи напад на Мославину и орелазак 1. и 2. бригаде у одбрану — — — — — — — —	292
2. У саставу Треће југословенске армије — — —	295
— Састав јединица и штабова — — — — —	297
— Бројно стање и наоружање^ распоред и задаци јединица 16. дивизије и 2. бригаде — — —	299
— Партијско-политички и културно-просветни рад	306
— Борбе око Мославине и Чађавице — — — —	310
— Офанзива јединица Треће армије ради проширења вировитичког мостобрана — — — —	312
3. Непријатељска операција ^Вукодлак" (Wehrgolf) и повлачења 3. армије са вировитичког мостобрана	318
4. у болманској операцији — — — — — — — —	323

Г л а в а X

У ЗАВРШНИМ ОПЕРАЦИЈАМА У ПРОЛЕЋЕ 1945. —	331
1. Припреме за пролећну офанзиву — — — — —	333
2. Форсирање Драве и ослобођење Валпова, Доњег Михољца, Нашица и Осигека — — — — —	337
— Веза је добро функционисала — — — — —	341
— Неволне интенданата и економа — — — — —	343
3. Гоњење непријатеља на правцу Нашице — Подравска Слатина — Вировитица — — — — —	344
— Ослобођење Турђеновца, Ораховице и Чачинаца — — — — — — — — — —	345
— Борбе око Подравске Слатине, Сухопоља и ослобођење Вировитице — — — — — — — —	316
4. Бројни обухватно-обилазни маневри — — — — —	348

	Страна
5. Наоад на Бјеловар, Крижевце и Крапину — —	351
6. Цеље — Љубљана — Тржич — Едендорф — Галицин — Блед — Јесенице — — — — —	355
— Наређење Генералштаба и задаци 3. армије и 16. војвођанске дивизије — — — — —	356
— Поздрав слободи из Едендорфа и Галицина —	357

Г л а в а   X I

ПОВРАТАК У ВОЈВОДИНУ И ОДЛАЗАК У ИСТОЧНУ БОСНУ И НА МАЈЕВИЦУ — — — — —	361
1. Парада у Новом Саду и сусрет са другом Титом у Суботици — — — — —	361
2. Шеснаеста дивизија и 2. бригада у рату после рата — — — — —	363"
1. Хронолошки преглед важнијих догађаја 1941—1945.	367
2. Народни хероји 2. војвођанске бригаде — — —	385
— Богдан Вујошевић — — — — —	385
— Милан Јешић Ибра — — — — —	386
— Анка Матић Грозда — — — — —	388
— Марко Милановић — — — — —	389
— Влада Обрадовић Камени — — — — —	390
— Сулејман Омеросвић Цар — — — — —	391
— Сава Согић Куса — — — — —	392
3. Одликовања 2. бригаде — — 1 — — — —	394
4. Списак бораца 2. војвођанске бригаде — — —	396
ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА — — — — —	533

ЖАРКО АТАНАЦКОВИЋ

ДРУГА ВОЈВОЂАНСКА
НОУ БРИГАДА

Технички уредник

Никола Савић

Језички редактор

Благоје Сворцан, проф.

Коректор

Биљана Ускоковић

Корице

Дијана Иванишевић, дизајнер

Штампање завршено марта 1978.